

UNITAT

La Unió Europea: què és i com funciona

27 països que han decidit compartir part del seu poder per fer-ho junts. Què és exactament la Unió Europea, per què va néixer després de la Segona Guerra Mundial i com pren les decisions que afecten més de 300 milions de persones.

1 Què és la Unió Europea?

La **Unió Europea (UE)** és una associació de **27 països europeus** que han decidit unir-se per cooperar i prendre algunes decisions de manera conjunta. No és un país, però tampoc és una simple aliança entre estats: és una cosa intermèdia i **única al món**. Els seus membres continuen sent països independents, amb el seu propi govern, la seva bandera i les seves lleis, però han acordat compartir una part del seu poder per actuar units en els temes importants.

La característica més important, i la que costa més d'entendre, és la **cessió de sobirania**. La **sobirania** és el poder que té un estat per governar-se i decidir sobre si mateix. Quan un país entra a la UE, accepta cedir una part d'aquest poder a unes **institucions comunes**, és a dir, compartides amb la resta de membres. Això vol dir que algunes decisions ja no es prenen només a la capital de cada país, sinó a les institucions europees, i després s'apliquen a tots els membres alhora. A canvi de renunciar a decidir-

ho tot pel seu compte, cada país guanya influència dins d'un bloc molt més gran i poderós.

A partir d'aquesta idea, la UE funciona com un gran espai comú. Els seus trets principals són:

- **Un mercat comú:** els 27 països formen un únic gran mercat on les mercaderies, els serveis i els diners poden circular lliurement, sense duanes ni impostos entre ells, com si fossin un sol territori econòmic.
- **La lliure circulació de persones:** els ciutadans de la UE poden viatjar, viure, estudiar i treballar a qualsevol dels països membres gairebé com si fossin al seu propi país.
- **Una moneda comuna, l'euro:** la majoria dels països de la UE (uns vint dels vint-i-set) han substituït la seva antiga moneda per l'euro. Aquest grup de països s'anomena la **zona euro**. Alguns membres, però, encara mantenen la seva pròpia moneda.

2 Els símbols de la UE

Com qualsevol comunitat, la Unió Europea té símbols que la representen i que ajuden els ciutadans a sentir que formen part d'un projecte comú.

- **La bandera europea** és blava amb dotze estrelles grogues disposades en cercle. Molta gent creu que cada estrella representa un país, però **no és així**: el dotze és un nombre que tradicionalment simbolitza la perfecció i la totalitat, i el cercle representa la unió. Per això el nombre d'estrelles no canvia encara que canviï el nombre de membres.
- **L'himne europeu** és *l'Himne de l'Alegria*, un fragment de la *Novena Simfonia* del compositor **Ludwig van Beethoven**. S'interpreta sense lletra, perquè es vol que sigui la música, i no unes paraules en un idioma concret, la que expressi els ideals compartits de llibertat i unió entre pobles diferents.

- **L'euro** és la moneda comuna i, alhora, un dels símbols més visibles de la Unió, perquè milions de persones de països diferents fan servir cada dia els mateixos bitllets i monedes.

3 Què comparteixen els països de la UE?

Els 27 estats membres són molt diferents entre ells, però comparteixen una sèrie de característiques que expliquen per què van decidir unir-se i per què poden conviure dins d'un mateix projecte.

- Comparteixen una **història i una cultura comunes**, amb arrels que es remunten a l'antiguitat. La majoria són societats de tradició cristiana, però avui són societats **laiques**, és a dir, on la religió i l'estat estan separats i la llei no s'imposa segons una creença concreta.
- Tots tenen **governos democràtics**: els ciutadans trien els seus governants mitjançant eleccions lliures. De fet, ser una democràcia és una **condició imprescindible** per poder entrar a la UE.
- En l'àmbit econòmic, comparteixen **economies capitalistes combinades amb un estat del benestar**. Això significa que l'economia es basa en la propietat privada i en el mercat, però l'estat ofereix serveis públics com la sanitat, l'educació o les pensions per protegir els ciutadans i reduir les desigualtats.
- Finalment, els uneix una gran **diversitat cultural i lingüística**. A la UE es parlen desenes de llengües oficials i hi conviuen moltes cultures diferents. Lluny de considerar-ho un problema, la Unió ha convertit aquesta diversitat en un dels seus valors centrals, resumit en el seu lema: «**Units en la diversitat**».

4 Les grans regions europees

Per estudiar Europa més fàcilment, sovint es divideix el continent en **quatre grans regions**. No es diferencien només per la seva situació geogràfica, sinó també per característiques socials, polítiques o econòmiques que tendeixen a compartir els països de cada zona:

- **Europa central o occidental** (com França o Alemanya): és el **cor econòmic** de la UE i la regió més rica i industrialitzada. Aquí hi ha les dues grans potències que funcionen com a motor de la Unió, Alemanya i França, i també les ciutats on es troben les principals institucions europees. A més, va ser en aquesta zona on va néixer el projecte europeu.
- **Europa del nord o països nòrdics** (com Suècia o Finlàndia): destaquen per tenir un **estat del benestar molt desenvolupat**. Els ciutadans paguen impostos alts, però a canvi reben molts serveis públics de gran qualitat (sanitat, educació, ajudes socials). Són de les societats amb menys desigualtats i amb millor nivell de vida del món.
- **Europa de l'est o oriental** (com Polònia o Romania): la seva característica més definitiva és **històrica i política**. Fins a finals del segle XX van viure sota règims comunistes dins de l'òrbita de la Unió Soviètica, amb economies controlades per l'estat i sense democràcia. Quan aquests règims van caure, van adoptar el capitalisme i la democràcia, i es van incorporar a la UE més recentment (la majoria a partir del 2004). Avui encara solen tenir rendes més baixes que l'oest, però les seves economies creixen amb rapidesa.
- **Europa del sud o del Mediterrani** (com Espanya, Itàlia o Grècia): comparteixen el clima mediterrani i unes economies on el **turisme i l'agricultura** tenen molt de pes. Diversos d'aquests països (com Espanya, Portugal i Grècia) van ser dictadures fins als anys setanta i van arribar a la democràcia més tard que l'Europa occidental. A més, van ser dels més afectats per la **greu crisi econòmica del 2008**.

5 Per què es va crear i quins són els seus objectius?

Per entendre la Unió Europea cal mirar enrere, cap a la primera meitat del **segle XX**. En poques dècades, Europa va patir dues guerres mundials terribles. La **Segona Guerra Mundial (1939-1945)** va deixar el continent destruït: ciutats arrasades, milions de morts i economies completament enfonsades.

Després d'aquest desastre, alguns líders europeus van arribar a una conclusió clau: si els països d'Europa estaven tan units econòmicament que **depenguessin els uns dels altres**, els seria molt més difícil tornar-se a fer la guerra. Aquesta és la idea original que va donar lloc a la Unió Europea: **unir els països per garantir la pau**. No va néixer, doncs, com un projecte qualsevol, sinó com una resposta directa a la guerra.

A més, aquest procés va començar en un context molt concret: la **Guerra Freda**. El món havia quedat dividit en dos grans blocs enfrontats, el dels Estats Units (capitalista) i el de la Unió Soviètica (comunista). Una Europa unida i forta podia defensar millor els seus propis interessos enmig d'aquesta rivalitat entre superpotències.

Amb el temps, els objectius de la UE s'han anat ampliant. Avui els principals són:

- **Garantir la pau i la seguretat** entre els països europeus.
- **Permetre la lliure circulació** de persones, mercaderies, serveis i diners.
- Promoure el **benestar econòmic i social** dels ciutadans.
- Defensar els **drets humans i la democràcia**.
- Protegir el **medi ambient** i lluitar contra el **canvi climàtic**.

6 Les institucions europees

Com que la UE pren decisions que afecten 27 països alhora, necessita unes **institucions pròpies** que les acordin i les apliquin. Aquestes institucions són, precisament, el lloc on els estats han cedit part de la seva sobirania. Les tres principals són:

- El **Parlament Europeu** representa directament els ciutadans. Els seus membres, els **eurodiputats**, són escollits pels habitants de tots els països de la UE en unes eleccions que se celebren cada cinc anys. El Parlament debat i aprova les lleis europees, i té la seva seu principal a **Estrasburg (França)**.
- El **Consell de la Unió Europea** representa els **governos** dels estats membres. Hi participen els ministres de cada país, que defensen els interessos del seu govern i, juntament amb el Parlament, aproven les lleis. Té la seu a **Brussel·les (Bèlgica)**.
- La **Comissió Europea** és com el «govern» de la Unió: proposa les noves lleis, vigila que es compleixin i s'encarrega del funcionament del dia a dia. Defensa els interessos del conjunt de la UE, i no els d'un país concret. També té la seu a **Brussel·les**.

A més d'aquestes tres, la UE té altres institucions importants, com el **Banc Central Europeu** (a Frankfurt, Alemanya), que gestiona l'euro, o el **Tribunal de Justícia** (a Luxemburg), que s'assegura que es compleixin les lleis europees a tots els països.